

SZEGŐ IVÁN MIKLÓS

A konszenzusos elit megteremtésének esélye és bukása 1989-ben

A rendszerváltás pillanataiban, 1989-ben – az 1985-ös monori ellenzéki találkozó szellemében – rövid időre felcsillant a remény arra, hogy Magyarországon is létrejön az az elitkonszenzus, amely szociológusok, társadalomtörténészek és intézményi közgazdászok szerint az egyik legfontosabb tényező egy ország hatékony gazdasági növekedése és demokratikus átalakulása szempontjából. Az elitkonszenzus felé tett lépések közé tartozott a kerekasztal-tárgyalások mint konszenzusteremtő módszer átvétele Lengyelországtól a rendszerváltás szabályozott levezénylésére. Előbb az ellenzéken belül, majd a pártállami vezetés és az ellenzék közötti tárgyalásokon alkalmazták ezt a metódust. Ugyanakkor már a kerekasztal-tárgyalások során megmutatkozott, hogy az ellenzéken belül komoly törésvonalak húzódnak. Ennek ellenére sokáig fennállt a lehetőség arra, hogy a különböző politikai erők – ha nem is értenek egyet minden kérdésben – de legalább nem akadályozzák meg a megállapodásra jutást. A konszenzus szinte már születése pillanatában, 1989-ben elkezdett bomlani, de 1990-ben a taxisblokádnak volt az a vízválasztó, amely megmutatta: a magyar politikai elit képtelen közösen elfogadott játékszabályok szerint játszani a politikai életben. Márpedig a közös játékszabályok elfogadása (és nem a nézetek monolit egysége) a feltétele a konszenzusos elitnek.